

Franc Križnar

Rojen je leta 1947 v Ljubljani, vseskozi pa živi in deluje v Retečah pri Škofji Loki. Po diplomu (1978) in magisteriju (1988) iz enopredmetne muzikologije na ljubljanski Filozofski fakulteti je leta 1999 doktoriral na oddelku za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani. Najprej je deloval v gospodarstvu, nato pa še v kulturi, glasbenem šolstvu in nazadnje kot glasbeni novinar in urednik na Radiu Slovenija (RTV Slovenija), kjer se je upokojil leta 2007. Vmes je bil še asistent na FF UL, soustanovitelj in predstojnik dveh glasbeno informacijskih inštitutov (nazadnje na UM, 2005–17), vseskozi pa (glasbeni) kritik, esejist, publicist in avtor monografij, referatov in drugih publikacij. Sodeluje in so-vodi domače in tuje simpozije, ob tem pa je še pedagog, predavatelj in urednik. V COBISS-u ima vpisanih čez 1.240 enot svojih (objavljenih) del.

Pred 150 leti so se Parižani uprli enotam francoskega kralja Filipa Lepega oz. republikanske vlade, ki jo je vodil Adolphe Thiers, kar je pomenilo začetek Pariške komune, tega simbola svobode zatiranih.

UGLASBENA POEZIJA KARLA DESTOVNIKA KAJUHA (1922–1944)

Pred bližnjo 100. obletnico pesnikovega rojstva (2022)

Namesto uvoda – zgodovinski predtakti

Vse od l. 1930 (ko je v tedanji Sovjetski zvezi prvič zavladal socialistični realizem¹) smo v Evropi priča umetnostni smeri, ki se je kmalu po tem razširila še v druge države. Gre za politično in ideološko tendenčno vrsto socialističnega realizma – pa vse do konca šestdesetih let 20. stol., s prvimi znanilci res pravega in tudi slovenskega glasbenega modernizma. Ustanovitev Osvobodilne fronte (v Ljubljani leta 1941) s komunistično prevlado v OF in z Dolomitsko izjavo (1943), za konec vojne z zunaj sodnimi povojnimi poboji (v Sloveniji, 1945 →) in z dokončnim zlomom holokavsta 14. avg. (1945) pa je zaobjet (najširše povedano) naš tovrstni slovenski (zgodovinski) okvir. Vse to pa že lahko tudi idejno in politično zaokrožimo v okviru splošne zgodovine in idejne slike omenjeni in omejeni čas in prostor. Konec tridesetih do začetka šestdesetih let 20. stol. je ta čas in naš prostor umešno zaznamoval socrealizem.

Na Slovenskem ...

Po 1. svetovni vojni so se slovenske glasbene izvajalske možnosti širile in izboljševale, kvaliteta reprodukcije je rasla. Večal se je tudi skladateljski krog, zato so bili rezultati njegovega dela vedno izdatnejši.

Socialistični realizem² pri nas pred drugo vojno še ni bil aktualen. V glasbi je obstajal le v smislu teoretskih razpravljanj in še ne v praksi. Med 2. svetovno vojno je slovensko glasbeno delo bolj ali manj utihnilo. V reprodukciji, kritiki,

¹ Socialni realizem (1936–41): soci-, socio- [nlat. socio- iz lat. socius drug] v zloženkah: družba, odnosi v družbi; socialen, -lna, -o [nlat. socialis iz socius - tovariš, družbenik, zaveznik]. družben, ki se nanaša na družbo; ki se nanaša na položaj posameznika v družbi; ki se nanaša na življenjske razmere, dejavnosti in njihovo urejanje. Realizem: [fr. *réalisme* iz nlat. *realis* stvaren, resničen].

² V letih 1941–45 izhaja iz [nem. sozialistisch], ki se nanaša na socialiste ali socializem (~a stranka, ~i realizem) socializem (1. nauk, po katerem imajo družbeni interesi prednost pred individualizmom; ki zagovarja politično, socialno in ekonomsko enakost vseh ljudi).

publicistiki in muzikologiji ni bilo v razdobju 1941–1945 nobenih takih rezultatov, ki bi pomaknili razvoj naprej. Slogovno se situacija tudi v produkciji, ustvarjanju ni spremenila. Ustvarjalno delo se je v tem času skrčilo, kajti takrat je le bilo ovirano. Kljub temu pa je tudi ta čas dal značilen prispevek glasbenih ustvarjalcev, ki so se v primerjavi s preostalim južnoslovanskim prostorom neposredno vključili v osvobodilno vojno. Od skladateljev, ki so se aktivno udeleževali v tej fazi, so se mnogi izrekli za ideje osvobodilnega gibanja, kar se je značilno odrazilo v tematiki, formi in izrazu njihovega ustvarjanja. Najvidnejši med njim so bili zagotovo M. Kozina, K. Pahor, P. Šivic in R. Simoniti. Ti so dajali prednost skladbam z besedili, se pravi vokalu: zborom in samospevom. Napisali pa so tudi nekaj klavirskih, komornih in orkestralnih del. Ta dela so bila zasnovana na aktualno borbeno tematiko in zato programska. Vsi po vrsti pa so se ozirali na izvajalske zmožnosti, na občutja ljudskih množic in stopnjo njihove sposobnosti za sprejemanje glasbenih del, kar vse pa je nujno vplivalo na tehnično in slogovno realizacijo njihovih umetnin. Avtorji so v aktualno angažiranih skladbah od teh načel odstopali ali pa so jih vsaj znatno ublažili. S tega vidika pomeni to obdobje zanje potemtakem začasen odmik od izhodišč, ki so jih dotlej zastopali.

Narodnoosvobodilni boj (1941–1945)

V NOB je razvidno, da sta na Slovenskem še kako potrjeni dve časovni razdobji: 1941–43 in 1943–45. Očiten je porast vseh oblik delovanja v drugem – v času od septembra 1943 do osvoboditve (9. maj 1945). Ni potrebno ponovno podčrtovati bistveno spremenjenih pogojev v tem drugem razdobju NOB, čeprav sta oboroženi boj in upor z okupatorjem trajala do samega praga osvoboditve. Prav v tem drugem obdobju (1943–45) je nastala večina partizanskih mitingov. Ustanovljeno je bilo SNG, prve in prave tiskarne so natisnile prve in prave pesmarice z notami (napevi) prav v tem času, pevski zbori in godbe na pihala (tj. pihalni orkestri) so se šele ustanavljali ter prav z osvoboditvijo dosegli svoje repro-

dukcijske viške: ROF, Znanstveni inštitut, Plenum kulturnih delavcev in Slovenski umetniški klub pa so zaživeli prav v tem – drugem časovnem razdobju NOB. Zato ni neumestna trditev, da so prav pogoji reprodukcije v času 1943–45 omogočili veliko večje in boljše pogoje za umetniško (re)produkcijo.

Glasbena ustvarjalnost

V času NOB na Slovenskem je več kot 70 slovenskih skladateljev in glasbenikov skomponiralo več kot 500 izvirnih kompozicij, od teh skoraj 300 zborovskih skladb in skoraj 80 samospevov. Poleg teh izvirnih del, med katerimi ne manjkajo niti scenska niti čista inštrumentalna in celo simfonična glasbena dela, pa lahko temu opusu dodamo še skoraj 200 priredb, največ seveda za različne zborovske sestave. V tem okviru pa ne upoštevamo tako imenovanih pogojno »desno« usmerjenih skladateljev.

Glasba v NOB na Slovenskem primerjalno z glasbo ostalih južnoslovanskih narodov in narodnosti pomeni neprimeren razcvet. V tem glasbenem repertoarju so tudi slovenske ljudske ter ponarodele pesmi, budniške in puntarske (uporniške) pesmi, delavske in revolucionarne ter protifašistične pesmi, ki so prišle k nam iz tujine ali pa so se od nas razširile v tujino. Omenimo še umetno partizansko glasbo: pesem – vokalna in vokalno-inštrumentalna ter čista inštrumentalna glasba. Omenimo lahko tudi nekatere dosegljive in najbolj tehtne dosežke, ki v marsičem lahko (po)kažejo na takratno stanje v naši posredni ali neposredni bližini.³ Prav zato poleg že omenjenih osvobodilnih bojev in gibanj v Sovjetski zvezi, na Poljskem in v Nemčiji le-tem z vso pravico priključimo še tovrstno glasbo v Bolgariji, na Češkem in Slovaškem, Finskem, v Franciji, Italiji, na Madžarskem, v Romuniji in Špa-

³ Prim. *Bibliographie der Deutschen Arbeiterliederblätter in Bibliographie der Deutschen Arbeiterliederbücher* (Nemčija); *Poljske sodobne violinske miniature, 1939–1964* (zbornik; Poljska); Grustovski, B. B., *Simfonije o vojni in miru, Nauka*, Moskva 1966 (zbornik), *Glasba na fronti velike domovinske vojne, Muzika*, Moskva 1979 (Sovjetska zveza).

niji. Od tujih osvobodilnih gibanj, v katerih je še lahko iskati podobne vzore in primerjave s slovensko glasbo v NOB 2. svetovne vojne, pa bi lahko vsaj omenili pretekla in današnja osvobodilna gibanja, zlasti še v neevropskih deželah Afrike, Južne in Srednje Amerike (Kuba ...), Azije (Vietnam, Indonezija, Kitajska, Jemen ...) in še kje.

Po drugi svetovni vojni (1945 →)

Odjuga socrealizma (1941–1948/58)⁴ oz. socialističnega realizma je nastopila šele z »destalinizacijo« v nekdanji Sovjetski zvezi in drugih državah vzhodnega bloka ter v komunističnih partijah zahodnih držav s poskusi osvobajanja dogmatskih načel socialističnega realizma in s prispevki novih teoretikov. Pri nas na Slovenskem se je novi, revolucionarni oblasti zdel uporabnejši in ga je zato odločno podprla. Umetnost naj bi bila v službi kolektivizacije ter vzgojno sredstvo v borbi za zmago socializma,⁵ umetnika pa bi bilo potrebno prevzgojiti, da bo ustvarjal socialistično umetnost oziroma upodabljal »človeka takega, kakršen mora biti,« torej človeka, ki gradi socializem.⁶ In če le ne bo šlo drugače, bo veljal izrek takratnega velikega slovenskega politika, kulturnega ideologa in narodnega heroja Borisa Kidriča: »... *da bodo slavce pustili peti, kakor jim je dano, kaline in druge pa učili.*«⁷ Od upodabljajočega do glasbenega lika tudi tukaj ni bilo več daleč. Socialni realizem, ki se je tudi še po 2. svetovni vojni pri nas mešal s socialističnim in socrealizmom, pa so

⁴ Soc(ialistični)realizem je umetnostna smer in doktrina v Sovjetski zvezi.

Kominterna: kratica za *Kom(unistično) interna(cionalo)*, tj. obdobje tretje internacionale zveze komunističnih partij (1919–1943).

Informbiro: kratica za (ruski *inform/acijski/ biro* = obveščevalni urad), tj. posvetovalni organ komunističnih in delavskih strank, partij evropskih držav (1947–53), ki se je posebno vidno pokazal v junijski resoluciji (l. 1948), naperjeni proti tedanji Jugoslaviji; kominform, IB, ust. sep. 1947.

⁵ Uršič.

⁶ Mikuž, *Nekaj misli ...*

⁷ Vidmar.

prvi, torej likovniki, označili kot akademizem in naturalizem, po malem pa tudi kič.⁸

Zgodovinsko gledano se je že davno (leta 1918) z razpadom Avstro-Ogrske monarhije osnovala nova država, Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, pozneje imenovana Jugoslavija. Razvojno kontinuiteto teh dveh državnih enot pa je prekinila 2. svetovna vojna.

V slovenski glasbi se je socialistični realizem začel uveljavljati in se razvil do svojega vrhunca prav po letu 1945. Ob naslonitvi na sovjetske zglede se je tudi pri nas oblikovala nova ideološka metodika glasbenega dela in vzgoje; idejno ustreznost glasbe so ugotavljali v sestavi sporedov, kulturno-političnem in reformatorskem udejstvovanju skladateljev ter agitacijsko-propagandni neposrednosti glasbe. Društvo slovenskih skladateljev (ust. 1945) je mdr. leta 1947 v svojem programu zahtevalo ustvarjanje množičnih pesmi in kantat. Temu se je največ posvetil skladatelj, pedagog in zborovodja Radovan Gobec (1909–1995), saj lahko iz njegovega bogatega in »angažiranega« opusa izpostavimo prav številne množične pesmi, kantate in druge oblike partizanskih zborov in drugih »komunikativnih« oblik glasbene ustvarjalnosti. Vrhunec pa s to vojno doseže socialistični realizem ali zdaj že tudi socrealizem šele po njej, v aktualno spremenjenih družbenih razmerah. Po njem naj bi bilo umetniško delo realizacija konkretne ideje ali programa iz okvira nacionalne ali družbene tematike, pretekla in tedanje aktualnosti, ki ustreza in služi tem potrebam. Njegovi zunajumetnostni faktorji so realizirani v umetnostnem slogu in s pomočjo le-temu ustreznih kompozicijskih sredstev, ki niso nastala pod njihovimi vplivi in jih v primerjavi med seboj ne veže nič skupnega. S temi ideološkimi smernicami usklajena dela so zato na našem prostoru nekaj časa presenetljivo naraščala. Odmik od modernističnega sloga in naprednih oblikovnih pogledov v slovenski glasbi, ki so se jim v tridesetih letih predali F. Šturm, P. Šivic, K. Pahor idr., se je nekaj časa nadaljeval še po drugi

⁸ Šijanec.

vojni. Šturm se je v tej vrsti izkazal za najbolj izstopajoči pojav slovenske glasbene avantgarde. Čeprav je bil sam žrtev vojnega terorja, saj je padel pod streli okupatorja svoje domovine (v Iškem Vintgarju pri Ljubljani, 11. nov. 1943), pa lahko zanj ugotovimo, da se je že v začetku te vojne – kot Osterčev učenec – zatekel v pisanje za vsakdanjo rabo in se tako spopadel z vprašanjem izoblikovanja socialno učinkovite funkcije umetniške govornice; za avantgardnega ustvarjalca nič kaj nenavadna gesta!⁹

O Kajuhovi poeziji

Čeprav se je socialna lirika v literaturi pojavila l. 1931 in trajala vse tja do konca (2. svetovne) vojne, je imelo to v glasbi in z rojstvom socrealizma pet let kasneje (1936) kar precej skupnega.

Pri vpogledu v sicer maloštevilni Kajuhov pesniški opus smo najprej pozorni na njegovo metriko in ritem. Lirika (poetika) je tisti del Kajuhovega pesniškega opusa, ki je že ob samem začetku (in tudi kasneje) izzvala številne skladateljske izzive. Tudi poezija (pesništvo) ali besedna umetnost v verzih izhaja iz (stare) grške in rimske dobe. Ker je do 18. stol. skoraj vsa besedna umetnost le verzne oblike, se je tudi izraz poezije enačil s književnostjo nasploh; z novimi literarnimi oblikami in zvrstmi pa je dobila pomen vezane besede, znotraj te pa poezija lirike. V splošni rabi se je oboje pogosto enačilo.

Iz Kajuhove poetične socialne lirike, ki se je v književnosti pojavila preje kot v glasbeni umetnosti, so najbolj pogosti, pa tudi vredni naslovi: *Moj ded, Na kmetih, V tovarni, Divje kakor lačni psi, Naša pesem*¹⁰... idr. Od partizanskih pesmi pa so to uporniške pesmi: *Slovenska pesem, Po tisoč letih, Jesenska, Naša pesem, kralj Matjaž* idr., od pesmi doma pa: *Materi padlega partizana, Pesem matere treh parti-*

⁹ Bevc.

¹⁰ *Socialna lirika, izbrano delo*, Ljubljana: MK, 1972.

zanov, *Kje si, mati* idr.; med ljubezenskimi pesmimi: *Ti in jaz*, *Bosa pojdiva*, *Samo en cvet* idr., med miselnimi pesmimi so to *Mostovi*, med pesmimi, ki izražajo bol, pa *Kmetova pesem*, *Črni avti*, *Pesem talcev*, *Petindvajset*, *Dekle v zaporu*¹¹... idr.

Kajuhova rojstna hiša v Šoštanju, Pri Kolodvoru (na levi). (Zgoraj)

*K. D. Kajuh
(B. Jakac, 1944, risba).*

¹¹ *Pesmi partizanov, izbrano delo, Ljubljana: MK, 1971.*

Kajuh v preostalem mednarodnem (glasbenem) prostoru

Za ta namen smo vpogledali v vse mogoče nekdanje jugoslovanske (oz. južnoslovanske) knjižnice in druga morebitna in možna hranišča omenjene provenience (Beograd, Novi Sad, Podgorica, Cetinje, Priština, Sarajevo, Skopje, Zagreb), pa žal razen nekaj najmanjših namigov nismo našli ničesar.¹²

Edino, kar se je našlo na to tematiko, je bila skupna vsejugoslovanska antologijska izdaja Jugoslovenska solo-pesma.¹³ Od Slovencev so tam objavljeni in posneti (note in glasba) samospevi E. Adamiča, M. Bravničarja, Z. Cigliča, M. Kogoja, G. A. Kreka, A. Lajovica, M. Lipovška, S. Osterca, K. Pahorja, J. Pavčiča, S. Premrla, J. Ravnika, R. Savina, P. Šivica, L. M. Škerjanca, D. Švare in V. Ukmarja; med njimi sta dva samospeva na Kajuhovo poezijo (Ne bo me strlo in Kje si mati), ki sta ju uglasbila K. Pahor in M. Bravničar. To je vse v slovenskem jeziku in kar bolj ali manj že poznamo tako iz slovenskih izdaj kot tudi posnetkov.¹⁴

Ena tovrstnih raritet pa je zagotovo prevod Kajuhove pesmi Kje si mati ali Veš mama, rad bi ti napisal pismo (iz predzadnjega pesnikovega obdobja, 1941–43). Oskrbel jo je Poljak Jan Maria Gisges po posredovanju in ob pomoči Velenjčana Dušana Milana Pirca, za klavir, glas in orkester pa jo je skomponiral poljski avtor Mateusz Jarosz na slovensko – izvirno Kajuhovo besedilo.¹⁵

¹² Prim. izpise elektronske korespondence v arhivu avtorja; (19.–30. dec. 2019).

¹³ Ta obsega notno zbirko (I, II in III) in tri (LP) plošče: I, II in III V. Beograd: *SOKOJ*, 1960-1972 (plošče so izšle pri *Jugotonu* v Zagrebu).

¹⁴ Prav tam, str. 40–47; na posnetkih pa so njuni izvajalci slovenski pevci in pianisti (? I. plošča je izgubljena in tovrstna rekonstrukcija ni mogoča. Zaradi izvajalcev na II. in III. LP pa je mogoče to brez dvoma utrditi, saj tam nastopajo za izvedbe /preostalih/ slovenskih samospenov tudi: M. Ostashevski-D. Švara, A. Mezetova-Z. Marasović, B. Stritar-D. Švara, L. Korošec-D. Švara, F. Lupša-D. Švara, Z. Kovač-Z. Marasović idr.).

¹⁵ Inf. Dušan Milan Pirc, Velenje (v: elektronska pisma, 8.–21. 10. 2020; hrani avtor) in Mateusz Jarosz, Krakov/Poljska (v: elektronska pisma, 8.–10. 10. 2020; hrani avtor).

PESEM XIV. DIVIZIJE
Karel Demovšek - Kajuh

Živo, korakoma
fini ali kar močnejše

Sveti Maršič - Špič
Petr. Radovan Golbec

1. Za - plo - vi pe - sem borle in zma - go pre - ko gna - jo -
2. Ko do - mo - vi - na vsta - ne iz - tr - pi - nje in go -

1. in, _____ na - plo - vi pe - sem di - vi - ti je bi - ri -
2. oja, _____ ta - krat bo bi - ri - naj - sta zma - go - vi - bo

1. naj - ste v svet, _____ po - ne - ti Tvo - ri - da dah,
2. sto - pe - la, _____ ta - krat mod pr - vi - mi bo

1. Ser - cer - ja, dahi in - di - ča, _____ po vneti slo -
2. sta - la v, vr - ti di - vi - ti, _____ ki so bo -

1. ven - ski zam - ti in pre - ka - fi a, njim se - va, _____
2. ti - so se za boj - še in sre - ča - jo, _____ se dno

96.

778 - 5011

Duo

1. Li bor - bo bi - ri - naj - sta,
2. ja - rila naj se raz - le - ga prek sve - ta! Dvi - gni - mo

pu - lke in ma - prej ju - na - lko, vti za ko - man - dan - ton

v, boj! Na - prej! Li bor - bo v, boj! Na - prej!

778 - 5011

97.

*Gobec R., Marolt Špič S., K. D. Kajuh, Pesem XIV. divizije –
moški zbor v: O tabornem ognju, 2011, str. 96–97.*

*Poslednja fotografija Kajuha (feb. 1944 med nemško ofenzivo
na Paškem Kozjaku).*

Uglasbena Kajuhova poezija

Kajuhove pesmi sodijo v vrh svetovne ljubezenske lirike in tudi zato ni ostala getoizirana ali skrita v antologiji lirike upora.¹⁶ Poleg na novo komponiranih (samospevov in zborov) glasbenih del so bili med NOB na Slovenskem na sporedu na najbolj popularnih mitingih: govor, recitacije, petje in ples (M. Paulin Brine na melodije ljudskih in partizanskih pesmi). Za petje pa so imeli precejšnje število pesmi, ki jih je izbral in po ruskih izvirnikih priredil mdr. kar Kajuh sam, za pevski zbor pa jih je zvalil Sveto Marolt – Špik.¹⁷ Sicer pa tudi poznani rek, »da v vojni muze molčijo,« za Slovence, Kajuha in tudi glasbene avtorje, skladatelje in izvajalce med vojno in po njej ni veljal.¹⁸

Opus (notografije: rokopisi, objave-tiski, faksimili, incipiti idr.)

Mešani zbori: F. Venturini (1882–1952), *Pesem talcev* (Le nikar ne jočite za nami ...), mešani zbor (a cappella; prir. avtor, 1950). Trst: (Samozaložba, 1950), str. 1–4. K. Pahor (1896–1974), *Slovenska pesem* (Samo milijon nas je ...), mešani zbor s spremljavo (izgubljeno). D. Švara (1902–1981), *Slovenska pesem* (Samo milijon nas je ...), mešani zbor (a cappella). V: NZ, XXX-30/1978, št. 3, str. 66–68. U. Vrabec (1905–1992), *Samo milijon nas je* (Slovenska pesem), mešani zbor (a cappella). V: Slovenska dežela; Ljubljana: 1995, str. 37–39. A. Nagele (1911–1992), *Kje si mati* (Veš, mama, rad bi ti napisal pismo), mešani zbor (a cappella). V: Zbori, Celovec: Krščanska kulturna zveza, 1988, str. 18–20. Partizanovo

¹⁶ Stropnik. V: Sivec, iz spremne besede, str. 193.

¹⁷ Kajuhova beležnica je ohranila naslednje (tovrstne) naslove: *V boj za narod svoj, Slovenska zemlja bičana, Rojeni smo, da ustvarjamo resnico, Iz temnih gor prihajamo v domove, Vsi v partizane* (to pesem je vedno pel Kajuh sam, solistično, zbor pa mu je odgovarjal), *V temnem gozdu ob tabornem ognju, Bilečanka, Le vkup, le vkup, uboga gmajna* idr. V: Cesar, 2012, str. 146–147.

¹⁸ Prav tam, str. 93.

FANCILJU ORILAN
DOLEŠAL

8

Tiho, tiho pada sneg! Čisto tiho je pri
me - ni. Čisto bel je drobni sneg nežno hrepa-
nim po te - bi. Naj le pada
be-li sneg in za- briše vse po- ti, da se vroče
hre- pe- nenje v nekem snegu iz- gu - bi. FINE
Spet prišel bo tisti čas ko z neba bo
dan za dnem padal sneg na nas, padal sneg na nas.
Spet prišel bo tisti čas, ko z neba bo dan za dnem
padal sneg na nas padal sneg na nas. Fridi kmalu
tisti čas, pri- di kmalu tisti čas in po- krij te
črne dni in po- krij te črne dni! Fridi kmalu
tisti čas, pri- di kmalu tisti čas in pokrij te

Adamič B., Tiho pada sneg, rkp. NUK, Ljubljana.

Kje si, mati? do stón Karela Destovnik

chorus

Jaros M., Kje si, mati, rkp. chorusa za glas in klavir; 2014.

slovo (Večer je). V breze veter se zaganja, mešani zbor (a cappella). V: Zbori, Celovec: Krščanska kulturna zveza, 1988, str. 16–17. I. Rupnik (1911–1993), Pesem matere treh partizanov (Sini moji, moji fantje zlati), mešani zbor (a cappella), str. 1–4, Beograd (orig. tisk - šapirograf hrani NBS v Beogradu). P. Lipar (1912–1980), V slovenskih vaseh (Vsak večer z mrtvaškim prtom), mešani zbor (a cappella). V: NZ, II-2/1947, št. 2, str. 22–24. S. Marolt Špik (1919–1944; prir. R. Gobec), Zaplovi pesem borb in zmage (Pesem XIV. divizije), mešani zbor (a cappella). V: Partizanske pesmi za mešane zборе, Ljubljana: ZKOS, 1982, str. 21. Ob tabornem ognju (mešani zbori), Ljubljana: GO ZZB NOV Slovenije, 2011, str. 76–77. Harm. J. Leskovar (roj. 1934), Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage), mešani zbor (a cappella). V: Mešani zbori, Slovenj Gradec: Cerdonis, d. o. o., 2006, str. 38. D. Jakovljevič (1899–1978) in D. Pokrass (1905–1954), prir. S. Vremšak (1930–2004), Iz temnih gor, mešani zbor (Iz temnih gor prihajamo v domove; a cappella). V: NZ ZKOS, Ed. NZ, 84, št. 5–6, str. 136. S. Vremšak (1930–2004), Zaplenjeno pismo (bivšega nemškega tov. s fronte: Ne bom vsega vam pisal, ker ne smem), mešani zbor; a cappella. V: NZ, XXV-25/1973, št. 5–6, str. 81–84. L. Lebič (roj. 1934), Predpomladna pesem (S hladnega pomladnega neba nalahno, tiho), mešani zbor; a cappella, rkp. izgubljen. Z. Ballata (roj. 1943), Poetom (Zapojte nam pesmi plamteče, poeti!), rkp. 1965 (izgubljen).

Mladinski zbori: F. Šturm, Materi padlega partizana (Takrat, ko je prvič ročice razprl), mladinski ali otroški zbor in klavir (izgubljeno). S. Marolt Špik, Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage, pesem je himna XIV. divizije) (prir. R. Gobec). V: Partizanske pesmi za mladinske zборе, Celje: Zavod za kulturne prireditve Celje – MPF Celje, 1983, str. 63. Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage, pesem himna XIV. divizije; prir. R. Gobec). V: Ob tabornem ognju (mešani zbori), Ljubljana: GO ZZB NOV Slovenije, 2011, str. 60–61. Z. Ciglič (1921–2006), Naša

pesem (Moja pesem ni le moja pesem), mladinski (ženski) zbor. V: (avtorski) tisk, separat, Ljubljana: 1955, str. 1–4 in Grlica, II-2/1955–56, št. 2, str. 32. L. Lebič, Predpomladna pesem (Pozdravljen dež ..., S hladnega pomladnega neba nalahno, tiho), 3–5 glasni mladinski zbor (a cappella). V: Grlica, XXIII-23/1981, št. 1–2, str. 77–82. M. Gabrijelčič (1940–1998), Samo milijon nas je (Slovenska pesem), mladinski (ali/in ženski zbor a cappella). V: Zapijmo veselo, štiri mladinske zborovske skladbe M. Gabrijelčiča, J. Ježa, M. Pirnika in P. Šivica, Ljubljana: Partizanska knjiga, 1975, str. 3–7.

Množični (enoglasni) zbori: S. Marolt Špik, Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage, pesem je himna XIV. divizije). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 166–167 in v: Pesmarica naših pesmi. Delavske, partizanske in brigadirske pesmi, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980, str. 91–92 in v: Vstanite sužnji. Zbirka revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta, Ljubljana: Založna Borec, 1976, str. 300. (Ruski napev), Iz temnih gor, enoglasna množična pesem (a cappella). V: Partizanski napevi, Ljubljana: Propagandna komisija pri IOOF, junij 1945, str. 28 in v: Vstanite sužnji. Zbirka revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta, Ljubljana: Založba Borec, 1976, str. 317.

Moški zbori: F. Venturini, Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami), moški zbor (a cappella). V: Venturini Fran, Mešani in moški zbori, Trst: Slovenska prosvetna zveza, 1974, str. 28–29. P. Šivic (1908–1995), Petindvajset (Pet in dvajset nas je tu zaprtih), moški zbor (izgubljeno). L. Hafner (1883–1963), Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjevec), moški zbor (a cappella). D. Švara, Kje si mati (Veš mama, rad bi ti napisal pismo), moški zbor (a cappella). V: NZ, XVI-16/1961, št. 3, str. U. Vrabec (1905–1992), Slovenska pesem (Samo milijon nas je), moški zbor (a cappella). V: Ljubljana: Pesem o svobodi, 1999, str. 144–147. R. Gobec (1909–1995), Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage), moški

zbor a cappella. V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 166–167. Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage), moški zbor a cappella. V: Naša partizanska pesem, Ljubljana: PPZ Ljubljana, 1975, str. 106–10. Naša partizanska pesem (druga izdaja), Ljubljana: Založba Borec, 1980, str. 142–143, Naša partizanska pesem – tretja predelana izdaja, Ljubljana: PPZ Ljubljana, 1993, str. 81–82 in Ob tabornem ognju (moški zbori), Ljubljana: GO ZZB NOV Slovenije, 2011, str. 96–97. Po osnutku F. Šturma komp. R. Gobec, Petindvajset (Pet in dvajset oz. Petindvajset nas je tu zaprtih), moški zbor (a cappella). V: NZ, XXX-30/1978, št. 1, str. 6–7. M. Škoberne (1910–1981), Pesem talcev (Le nikar ne jočite), moški zbor (a cappella). V: NZ, XVIII-18/1966, št. 2–3, str. 41–42. J. Kuhar (1911–1997), Pesem XIV. divizije, moški zbor (izgubljeno). V: Mihelčič (1913–2010), Bosa pojdiva, moški zbor (izgubljen). Naša pesem, moški zbor (izgubljen). S. Marolt Špik, Zaplovi pesem borb in zmage (pesem himna XIV. divizije), prir. F. Bernard; izgubljeno. S. Marolt Špik (prir. R. Gobec), Pesem XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage), moški zbor (a cappella); 1- do 2-glasni moški zbor (a cappella). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 166–167; Ob tabornem ognju (moški zbori), Ljubljana: GO ZZB NOV Slovenije, 2011, str. 19–20 in v: Naša partizanska pesem (2. izdaja), Ljubljana, Založba Borec: 1980, str. 142–143. A. Krajnc (1929–2006), Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet), moški zbor in tenor (solo a cappella). V: Ko lipe dehtijo – zborovske skladbe za mešane, moške in ženske zборе 4. pesmarica, Prevalje: Samozaložba, 2003, str. 32–33. D. Božič (1933–2018), Ulica talcev (Ne, ne jočite za nami) za /lirični/ tenor, bariton, moški zbor, klavir z ozvočenjem. V: NZ, XVIII-18/1966, št. 2–3, str. 43–47 (različni avtorji besedil O. Župančič, K. D. Kajuh, Gramozna jama, F. Albrecht in M. Bor.

Otroški zbori: J. Kuhar, Slovo partizana, otroški zbor (a cappella). Bes.: M. Ribičič Ciril; K. Destovnik Kajuh in M. Bor –V. Pavšič dodala 3. kitico (besedila).

Ženski zbori: M. Železnik (1891–1962), Slovenska pesem (Samo milijon nas je), ženski zbor (a cappella). Rkp. 1949; NUK-GZ. K. Pahor, Slovenska pesem (Samo milijon nas je), ženski zbor (a cappella). Rkp. NUK-GZ. D. Slama (roj. 1941), Materi padlega partizana (Takrat, ko je prvič ročice razprl). V: Pet pesmi za ženske glasove, Udine/Videm (Italija) – Horgen (Švica): Pizzicato Verlag Helvetia, No. 39, 1988 (?), str. 2–3.

Vokalno-inštrumentalna glasba: P. Rasberger (1882–1967), Slovenska pesem (Samo milijon nas je), za mešani zbor in orkester (rkp. partit. na bes. K. D. Kajuha), Glasbena in filmska zbirka UK Maribor. A. V. Aleksandrov (1883–1946), Svjašččenaja vajna, mešani zbor s spremljavo. D. Slama, Drobná pesem (Jaz sem droben, droben list) za (en) glas in (tri) viole da gamba (rkp. partit.) in za (en) glas, 2 violini in violončelo (partit.). Stara žalostna pesem (Tiho, tiho lega mir) za (en) glas in (tri) viole da gamba (rkp. partit.) in za (en) glas, 2 violini in violončelo (rkp. partit.).

Samospevi: B. Šček (1893–1968), Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami; 1. pesem iz Treh pesmi za glas in klavir). V: Talci, Ljubljana: Edicije DSS, št. 339, 1952, str. 2–3. D. Bučar (1896–1971), Kmetova pesem (Moje telo pretepeno pogledjte), za glas in klavir, avtorski separat (?) – tisk, Ljubljana, 1958, 4 str. K. Pahor (1896–1974), Ne bo me strlo (Ne bo me strlo to), samospev za glas in klavir. V: K. Pahor, Štiri partizanske pesmi, Ljubljana: DZS, 1948, str. 6–8. Ne bo me strlo (Ne bo me strlo to), samospev – enoglasno (brez spremljave – a cappella). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 208–209. Ne bo me strlo (Ne bo me strlo to), samospev – za glas in klavir. V: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 6974. Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami), samospev (izgubljeno). Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet; 6. od osmih Ljubezenskih), samospev (izgubljeno). M. Bravničar (1897–1977), Bosa pojdiva (Bosa pojdiva, dekle, obsorej: 2.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za

glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 3–7 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 6–10. Bosa pojdiva (Bosa pojdiva dekle obsorej; 2.) samospev za glas in simfonični orkester, partit.-rkp. NUK-GZ, 13 str.; 1. od treh v tej zbirki), Kje si, mati (Veš mama, rad bi ti napisal pismo; 3.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 8–11 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 11–14. Kje si, mati (Veš mama, rad bi ti napisal pismo; 3.), samospev za glas in simfonični orkester, partit.-rkp. NUK-GZ, 14 str.: 14–17 in še 9 neošteev. str.: 1–26, skupaj 13 str. (2. od treh v tej zbirki), Kmetova pesem (Moje telo pretepeno poglejte; 6.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 1–24 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 26–29. Materi padlega partizana (Takrat, ko je prvič ročice razprl; »Zalki Severjevi;« 5.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 17–21 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 21–25. Pesem matere treh partizanov (Sini moji, moji fantje; 4.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 1–16 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 1–20. Pesem matere treh partizanov (Sini moji, moji fantje; 4.), samospev za glas in simfonični orkester, partit.-rkp. NUK-GZ, 17 str. (3. od treh v tej zbirki). Še veš, ko si prinesla mi jasmin (Ljubezenska; 1.), samospev za glas in klavir. V: 6 Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: SKZ, 1946, str. 1–3 in v: Šest Kajuhovih za glas in klavir, Ljubljana: DZS, 1962, str. 3–5. M. Pirnik (1902–1993), Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet), samospev za bariton in klavir. V: Deset samospevov iz časa NOB. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1987, str. 2–28. M. Kozina (1907–1966), Bosa pojdiva, dekle (Bosa pojdiva, dekle, obsorej), samospev (izgubljeno). P. Šivic, Petindvajset (Pet in dvajset nas je tu zaprtih), samospev (izgubljeno). Zaplenjeno pismo [bivšega nemškega tov.] s fronte (Ne bom vsega vam pisal, ker ne smem). V: Zdravo tovariši!, Partizanski samospevi, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 29–30.

Zaplenjeno pismo [bivšega nemškega tov.] s fronte (Ne bom vsega vam pisal, ker ne smem). V: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 137–140. J. Kuhar, Bosa pojdiva dekle (Bosa pojdiva, dekle, obsorej), samospev (izgubljeno). Slovo partizana (Večer je, v breze veter se zaganja), za glas in klavir. V: Zdravo tovariš!, Partizanski samospevi, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 1–18 in v: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 56–59. B. Adamič (1912–1995), Čeprav tako je, samospev (Čeprav tako je, kot bi sonce zamrznilo; 1. od osmih Ljubezenskih; izgubljeno). Pesem talcev (talcem; Le nikar ne jočite za nami), samospev. V: Zdravo tovariš!, Partizanski samospevi, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 4–5. Talcem, samospev (Le nikar ne jočite za nami) za glas in klavir. V: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 143–146. F. Šturm, Materi padlega partizana (Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl), samospev. V: Zdravo tovariš! Partizanski samospevi, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 32–33. Materi padlega partizana/Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl, samospev – enoglasno (brez spremljave – a cappella). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS 1953, str. 194–195. Materi padlega partizana (Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl), za sopran in klavir. V: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 143–146. Petindvajset (Pet in dvajset nas je tu zaprtih), samospev, enoglasno (brez spremljave – a cappella). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 200–201. R. Simoniti (1914–1981), Bosa pojdiva (Bosa pojdiva dekle, obsorěj), samospev. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 15–17. Bosa pojdiva dekle (... obsorej), samospev za glas in klavir (ali/in za tenor in harmoniko). V: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 101–105. Čeprav tako je, kot bi sonce zamrznilo (1. od osmih Ljubezenskih), samospev za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 5–7. Ne bo me strlo to (2. od osmih Ljubezenskih), samospev za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 8–10. Preveč je sreče (Preveč je sreče v srcu mojem; 3. od osmih Ljubezenskih), samospev za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 11–12. Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet; za

glas brez spremljave – a cappella). V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 210–211. Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet), v: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 13–14 in samospev za glas in klavir in v: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 117–120. Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet; prir. S. Dlesk, 1905–1989¹⁹), inf. v: Mustajbašić, Beograd (izgubljeno). Sanjala si (Sanjala si o vrtnicah rdečih; 4. od osmih Ljubezenskih), samospev za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 21–23. Še več ... (Še več, ko si prinesla mi jasmin; 7. od osmih Ljubezenskih), za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 18–20 in v: Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 125–130. Talcem (Bosa pojdiva, dekle, obsorej; 5. od osmih Ljubezenskih), samospev. V: Zdravo tovariš! Partizanski samospevi, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 23–27 in: Talcem/Bosa pojdiva, dekle, obsorej (5. od osmih Ljubezenskih), samospev. V: Ljubljana: 7 partizanskih pesmi, R. Simoniti (samozaložba), 1945, str. 4–6. Talcem (Bosa pojdiva dekle, obsorej), za glas in klavir. V: Partizanska pesem, Ljubljana: DZS, 1953, str. 196–197. Vem dekle (Vem, dekle, v večerih je najhuje), za glas in klavir. V: Samospevi 18, Ljubljana: Prosvetni servis, 1965, str. 24–26. S. Marolt Špik, Bosa pojdiva (Bosa pojdiva dekle, obsorej), samospev za glas in klavir. V: Deset samospevov iz časa NOB. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1987, str. 22–24 in Samospevi, Ljubljana: 1971, str. 60–64. Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami), samospev. V: Deset samo-

¹⁹ V pomanjkanju ali skoraj odsotnosti bio- in bibliografskih podatkov o tem hrvaškem glasbeniku, ki je kar nekaj let živel in deloval v Ljubljani, svoje življenje in delo pa zaključil v Beogradu, si dovolimo citirati eno od ugotovitev tovrstnega dela: »[...] *Pod to /uverturo Na Trški gori* Danila Bučarja (op. FK!)/ se je podpisal Stjepan Dlesk, ki je sredi prejšnjega stoletja pripravil vsaj pol stota (tj. ok. 50) zelo uspešnih priredb slovenskih in hrvaških skladb klasičnega sporeda [...].« V. Krivokapić I., *Medenina in patina ali potovanje skozi čas slovenskega godbeništva. Strokovni pretres*. CD ZKP RTV Medenina in patina, Orkester slovenske vojske in (svetovni) splet: https://www.jskd.si/04_krivokapic_medenina_in.pdf, str. 16–18 (prevzeto 13. 9. 2020).

Stara, žalostna

Desetilo Karla Destovnik Kalita

Andante, molto appassionato

Ivica KOCEN
(1988)

♩ = 72

Flute

Oboe

Clarinet 1 in Bb

Clarinet 2 in Bb

Clarinet 3 in Bb

Alto Saxophone 1

Alto Saxophone 2

Tenor Saxophone

Baritone Saxophone

Horn 1 in F

Horn 2 in F

Horn 3 in F

Trumpet 1 in Bb

Trumpet 2 in Bb

Trumpet 3 in Bb

Trombone 1

Trombone 2

Euphonium

Tenor

Baritone

Tuba

Timpani

Bass Drum

Cymbals

Snare Drum

Sgrano

Chorus

*Kocen I., Stara žalostna, 1. str. partit. za ženski glas,
moški zbor in pihalni orkester; 2019.*

Dekle, dekle moje

pesem: Karel Destovnik Kajuh
glasba: Matjaž Jarc

A Andante (♩ = c.c. 90)

Kitara 1

Kit. 1

Kit. 2

B

De - kle, de - kle mo - je, bo - žaj me zro - ka - mi,

spr - sti dro - bni - mi mi poj - di pre - ko lic, spr - sti dro - bni - mi mi poj - di pre - ko lic

in me vsaj za hip, za hip o - ma - mi

mp

mf

mf

mf

Jarc M., Dekle, dekle, moje, vokalno inštr: glasba za moški vokalni trio in kitarski duo, 1. str.; 2020.

spevov iz časa NOB. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1987, str. 25–27. Sanjala si (Sanjala si o vrtnicah rdečih), samospev. V: Deset samospevov iz časa NOB. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1987, str. 19–21. (prir. R. Gobec), Zaplovi pesem borb in zmage. Pesem je himna XIV. divizije, samospev (izgubljeno). T. Habe (roj. 1947), Kmetova pesem (Moje telo pretepeno pogledajte), samospev za glas/bas in klavir (rkp. 1967, rev. 2020). Kmetova pesem (Moje telo pretepeno pogledajte), samospev za bas in mali orkester (rkp. 1967). Mostovi (Iz src rasto v srca mostovi), za bas in klavir (rkp; 2020). A. Misson (roj. 1960): Vrtnice (Sanjala si o vrtnicah rdečih; 4. od osmih Ljubezenskih) za (solistični) glas, zbor in klavir (iz ciklusa Slovenski vojni rekviem, 6. stavek; 2015). Vrtnice (Sanjala si o vrtnicah rdečih; 4. od osmih Ljubezenskih) za (solistični) glas, zbor in orkester (iz ciklusa Slovenski vojni rekviem, 6. stavek; 2015).

Drugo: K. Pahor, Ne bo me strlo (Ne bo me strlo to), samospev za glas – tenor in godalni orkester, rkp. NUK-GZ. J. Kuhar, Slovenska pesem/Samo milijon nas je, moški zbor in orkester (izgubljeno). B. Adamič, Tiho, tiho pada sneg (Kadar padajo snežinke), popevka, izvajalka M. Avsenak (posv.). B. Adamič, Tiho, tiho pada sneg, inštrumentalna orkestralna priredba L. Krajncan (roj. 1961) za zabavni (simfonični ork. in big band). R. Simoniti, Samo en cvet (Samo en cvet, en češnjev cvet), za glas in (simfonični) orkester izgubljeno). J. Skrinar (1918–1998), Melodrama h Kajuhovim »Ljubezenskim pesmim« za klavir (izgubljeno). S. Marolt Špik, pesem je himna XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage; prir. S. Dlesk) za godbo na pihala (pihalni orkester), inf. V. Mustajbašić, Beograd (izgubljeno). S. Marolt Špik, Pesem (himna) XIV. divizije (Zaplovi pesem borb in zmage; prir. M. Borštnar in E. Istenič), harmonika solo. V. Naša pesem. Zbirka revolucionarnih partizanskih in mladinskih pesmi, Ljubljana: DZS, 1982, str. 28–29. S. Marolt Špik Zaplovi pesem borb in zmage (Pesem XIV. divizije (himna, prir. F. Bernard; 1896–1984) za mešani zbor s spremljavo (?; izgubljeno), za moški

zbor in harmoniko (izgubljeno), za moški zbor in pihalni orkester (izgubljeno) in zabavnoglasbena zasedba (?; izgubljeno). L. Leško (1932–2007; prir. D. Žgur; roj. 1938), Naša pesem, vokalno-inštrumentalna zabavna glasba (izvajalci Bele vrane). J. Golob (roj. 1948): Slovenska pesem, Dekle, dekle moje, Poetom, Nora Štefa, Drobna pesem, V tovarni, Otrokovo pismo Jezuščku, Na kmetih, Kmetova pesem in Dekle v zaporu, šansoni (izvajalka: glas in kitara – J. Mrzel; roj. 1945; dramska igralka in kantavtorica – ni notnih zapisov (v. zvočna kaseta, SLOVENSKA PESEM, K. D. KAJUH, J. MRZEL, RTVSL: 1994, KD 2256/A, 1–5 in B, 1–5). M. Jarc (roj. 1954): Dekle, dekle moje, vok. inštr. glasba za moški vokalni trio in kitarski duo (rkp.). M. Jarosz (roj. 1957), Kje si mati (Veš mama, rad bi ti napisal pismo), skladba za glas/-ova in orkester (prir. za glas/ova in klavir).²⁰ M. Pečovnik Pidži (roj. 1958), Bosa pojdiva dekle obsorej, country glasba (+ CD, Maribor: Helidon, 1991 in 2019).²¹ A. Saksida (roj. 1972), Divje kakor lačni psi (Divje kakor lačni psi),²² Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami), Med ljudi bom šel (Med ljudi bom šel), Zakaj tovariš (Zakaj tovariš, si roké razpel), Nisem te poznal (Mrtvim tovarišem/Nisem te poznal), Slutnja (Ni res, ne morem verjeti), Bosa pojdiva (Bosa pojdiva, dekle, obsorej), Slovo partizana (Partizanovo slovo), Večer je. V breze veter se zaganja, Naša pesem (Moja pesem ni le moja pesem), Žalostna (Kaj je v vasi tak pusto), Iz pisma (Kako je tebi, draga moja), Dekle moje (Dèkle, dèkle moje /

²⁰ Po posredovanju in (dodatnem) angažiranju Velenjčana Dušana Milana Pirca (roj. 1946) jo je prev. Poljak Jan Maria Gisges. Besedilo pesmi je bilo objavljeno v: *Biblioteka Narodowa / Antologia poezji slowenskiej* (ur. Marjan Piechal), *Ossolinskich* (1973), str. 265–66.

Skladatelj sam je podpisal Kajuhovo besedilo, poezijo, ki jo v slovenščini poje Barbara Figurniak pod *voice* (tj. glas/ova, ker je v enem delu odpeto dvoglasje kot *play back*; op. avtor, FK!). Obstaja na *YouTube* posnetek tega dela.

²¹ V: elektronsko pismo M. Pečovnika Pidžija avtorju (20. 3. 2020).

²² Avtor glasbe in vodja vokalno-inštrumentalnega ansambla je Aljoša Saksida. Ansambel je bil ust. 2013 (v: zgoščenka ansambla *Ovce: Pinko*, KAJUH, /Trst/, 2014; samozaložba, Trst, 2014).

Dèkle, dèkle moje, božaj me z rokami), Tiho tiho pada sneg (Tiho, tiho pada sneg / Kadar padajo snežinke) (vse: 1–13 avtorjev rkp.; Ovce/1–13). M. Krajnc (roj. 1975), Večerna meditacija, za glas s spremljavo; Slutnja, Pismo iz internata, Jesenska pesem, Divje kakor lačni psi, Zakaj, tovariš, Ti in jaz, Ne klonimo, tovariši in Mostovi, songi. V: <https://ma-tejkrajnc.bandcamp.com/album/kajuh> ni notnih zapisov).²³ I. Kocen (roj. 1986), Stara, žalostna (Tiho, tiho lega mir) za ženski glas, moški zbor in pihalni orkester (godbo na piha-la); partit. po avtorjevem računalniškem izpisu). A. Barbič Krt (roj. 1988), T. Zupančič (1996), et al., Slovenska pesem (Samo milijon nas je, Kajuhovo bes. prir. A. Barbič Krt; izvajalci: Stara šula – primordialni²⁴ rock 'n' roll žonglerji²⁵ ...²⁶ (avtorji glasbe: A. Barbič Krt, J. Žura in Š. Grmek), 25 (Pet in dvajset), izvajalci: bend (glasbena skupina): Tavžnt-roža (ni notnih zapisov). N. n., Iz temnih gor, enoglasni zbor a cappella (glasba: po D. in D. Pokrassu), Tam v gozdu ob tabornem ognju (O, junaki, le dajte, prodrite; bes. M. Bor – V. Pavšič in K. D. Kajuh). N. n., Dekle v zaporu (Moj dragi fant), mešani zbor s spremljavo. Sanjala si o vrtnicah rdečih, mešani zbor s spremljavo.

Obrobno naj še omenimo, da je kot aludacijo na Kajuhovo življenje in delo Ljubezenska zgodba o baletki Brini²⁷ napisal kot country glasbo naš pevec in kitarist Z. Predin.²⁸

²³ V: elektronsko pismo M. Kranjca avtorju (20. 3. 2020).

²⁴ Prvobiten, prazn, prazn, prazn; bistven, temeljni, ki je ključnega pomena.

²⁵ Poklicni potujoči pevci ali glasbeniki v (severni) Franciji, igralci v cirkusu, glumači.

²⁶ ... ki jih prežema močna komponenta bluesa (tj. otožna pesem severnoameriških črncev – izvor jazza, slog črnske popularne glasbe in počasen ameriški ples v 4/4-taktovskem načinu) sentimenta.

²⁷ Slov. plesna umetnica, koreografinja in plesna učiteljica Marta Paulin Schmidt – Brina (1911–2002).

²⁸ Zoran Predin (roj. 1958). V: <https://www.youtube.com/watch?v=HS7gOpew6D8> (prim. Predinovo e-pismo avtorju; 6. 10. 2020; hrani avtor).

Pri tem pa se izkaže, da marsikatero od navedenih del ni znano (izgubljeno, uničeno ...), tako da je glasbeni opus na Kajuhovo poezijo še obširnejši, širši.²⁹

Kajuhov pesniški opus (nekaj manj kot 150 enot pesmi, med njimi pa tudi trije ciklusi) vse od njegovega nastanka še pred 2. svetovno vojno in po njej pa vse do dandanašnjih dni ostaja konstantno in tradicionalno zanimiv tudi za skladateljsko ustvarjalno srenjo, za glasbeno umetnost. Že med vojno izraženi interes povsem druge umetnosti se je intenzivno nadaljeval v sredini prejšnjega, 20. stoletja, in takrat ok. 1950 in neposredno po tem dosegel kulminacijo in v tem interesu ni popustil niti do dandanašnjih dni. Še več: Kajuhova poezija je našla svoje refleksije celo med oblikami, kot sta npr. song in šanson, pa vse do dandanašnjih popovskih in rockovskih izvedb. V teh slednjih so ostale dokaz za to le izvedbe in posnetki, kajti tovrstna umetnost žal za to ni pustila za seboj nobenih (notnih) zapisov. Je pa zato še kako aktualno prisotna na najsodobnejših elektronskih nosilcih.

Zavodnje nad Šoštanjem.

²⁹ Mdr. so npr. pogrešani kar trije opusi B. Adamiča, Maksa Pirnika in Rada Simonitija na bes. *Pesem matere treh partizanov, Kje si mati D. Cvetka, Slovenska pesem* R. Gobca idr. (v: Cerar, 1971, str. 417–522).

Zavodnje, spominski muzej, danes (feb. 2020).

Namesto zaključka

Socialni realizem pred letom 1941 dodobra slogovno zamejuje Kajuhovo moderno poezijo s sredine prejšnjega, 20. stoletja. Glasbena umetnost se je temu slogu priključila zelo kmalu, a vendarle pozneje. Obe umetnostni disciplini pa sta že med vojno in zlasti še po njej nekako z roko v roki tvorili prve tovrstne poveljne umetnostne dosežke. Naše in tuje (evropske) umetniške kvalitete, s tem pa tudi Kajuhovo poezijo in glasbo na njegove pesmi, zaznamujejo ne le zgolj utilitaristične, ampak tudi že določene umetniške kvalitete. Umetnostne (literarne in glasbene) razmere so bile v Evropi take, pri nas pa kar malce drugačne, specifične. Tako imenovano ideološko zaznamovano literaturo in glasbo je seveda že zelo kmalu zaznamovala politična orientiranost med pogojno idejno »desno« in »levo« usmerjenimi. Ne glede na vojne

razmere so bili čisti umetniški rezultati pri nas v primerjavi s preostalim južnoslovanskim in celo evropskim prostorom ne navadno visoki. Dodobra je seveda vse to zaznamovala NOB na Slovenskem. Ta je bila v veliki meri refleksija, odsev takratnega in specifičnega vojnega stanja. Rezultati teh naprezanj so na Slovenskem naravnost osupljivi. Seveda umetniški rezultati niso bili vedno na prvem mestu, saj sta tako literarna kot glasbena umetnost živeli in delovali v povsem posebnih, da ne zapišemo težkih in eksistencialno posebnih življenjskih pogojih in razmerah. Refleksija tovrstne, medvojne (1941–1945) umetnosti je potekala še najmanj (eno) slabo desetletje po vojni, po letu 1945. Glasbena umetnost (ustvarjanje in poustvarjanje, tj. izvajanje) in literarna umetnost sta tako po neke vrste predvojnem uspehom in vzporejanju s takratnim evropskim prostorom doživeli med vojno neke vrste cezuro, zaostanek, da bi se potem po vojni ponovno dvignili na krila povsem modernih slogovnih usmeritev.

Med skladatelji in avtorji glasbe na Kajuhovo poezijo se pojavljajo znana in manj znana imena, in kot je bilo že omenjeno, tudi skoraj neznana (avtorska) imena; vsaj takrat, ko so na vrsti recimo povsem novodobne, moderne, avtorske in kolektivne uglasbitve in ansambelske izvedbe ter posnetki (brez notnih zapisov):³⁰ B. Adamič, A. V. Aleksandrov, Z. Ballata, A. Barbič Krt, F. Bernard, M. Borštnar, D. Božič, M. Bravničar, D. Bučar, Z. Ciglič, S. Dlesk, M. Gabrijelčič, R. Gobec, J. Golob, Š. Grmek, T. Habe, L. Hafner, E. Istenič, D. Jakovljevič, M. Jarc, I. Kocen, M. Kozina, A. Krajnc, M. Krajnc, L. Krajnčan, J. Kuhar, L. Lebič, J. Leskovar, L. Leško, P. Lipar, S. Marolt Špik, V. Mihelčič, A. Misson, J. Mrzel, A. Nagele, K. Pahor, M. Pečovnik Pidži, M. Pirnik, D. Pokrass, P. Rasberger, I. Rupnik, A. Saksida, R. Simoniti, J. Skrinar, D. Slama, B. Šček, P. Šivic, M. Škoberne, F. Šturm, D. Švara, U. Vrabec, S. Vremšak, F. Venturini, T. Zupančič, M. Železnik, D. Žgur, J. Žura idr. Tako lahko ugotovimo, da je vseh 115 komponiranih skladb na besedila K. Destovnika

³⁰ Navajamo jih po abecednem vrstnem redu.

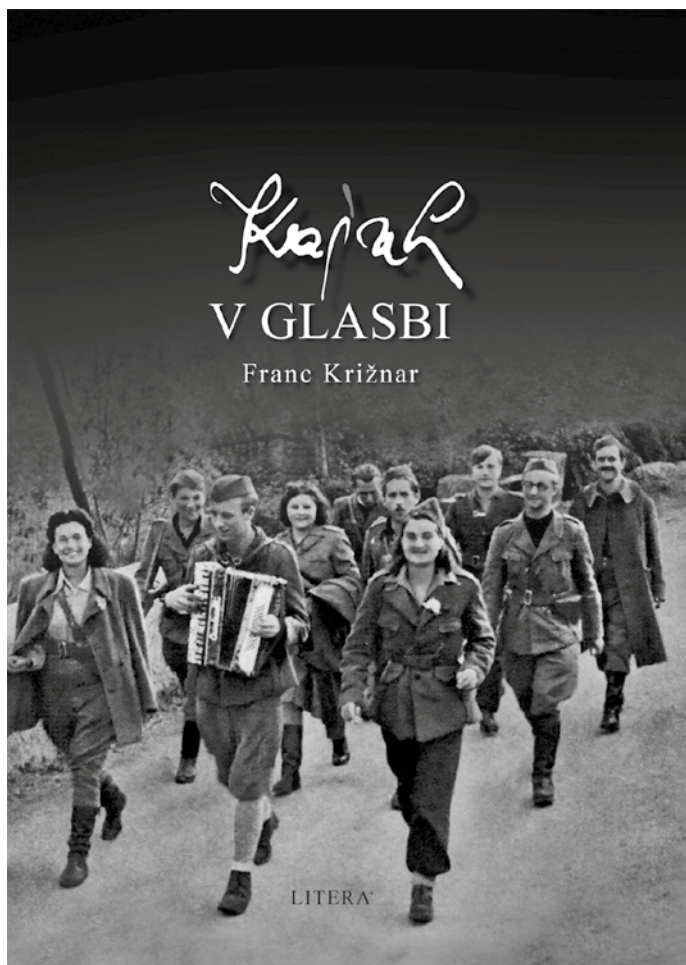
Kajuha napisalo 58 avtorjev oz. skladateljev. Največja in najbolj tehtna dela na Kajuhovala besedila so komponirali: B. Adamič, M. Bravničar, R. Gobec, J. Golob, M. Kozina, J. Kuhar, S. Marolt Špik, K. Pahor, A. Saksida, R. Simoniti idr.

*Grob K. D.
Kajuha v Velenju
(Foto Andreja
Jurkovnik).*

Viri in literatura

- Bevc, Cvetka (1988): Kataklizma avantgarde med socialističnim normativizmom in nacionalno bitnostjo slovenske glasbe. V: Muzikološki zbornik, 24/1988, str. 87–95.
- Bibliographie der Deutschen Arbeiterliederblätter.
- Bibliographie der Deutschen Arbeiterliederbücher.

Križnar F., Kajuh v glasbi, Litera, Maribor 2021, naslovnica.

- Biblioteka Narodowa/Antologia poeziji slowenskiej (1973; ur. Marjan Piechal), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk: Ossolinskih.
- Cesar, Emil (1971): Karel Destovnik - Kajuh. Zbrano delo. Ljubljana: Zavod »Borec.«

- - - -, (2012): Pozdravljen, Kajuh – Kanjuh! Ljubljana: Center Kontura.
- Grustovski, B. B. (1979): Glasba na fronti velike domovinske vojne, Muzika, Moskva.
- Jarosz, Mateusz (2020): Krakov/Poljska, informator.
- Jugoslovenska solo-pesma (I, II in III) in tri (LP) plošče: I, II in III. V. Beograd: SOKOJ, 1960-1972 (Jugoton, Zagreb).
- Jurkovnik, A. Kajuhova rokopisna zapuščina v Domoznanski zbirki Knjižnice Velenje. V: Šaleški zbornik, 16/2019, str. 332–365.
- Kajuh. Zbrane pesmi (2015; ur. Vrbič, Vlado): Velenje: Knjižnica Velenje.
- Krajnc, Matej (2020): Ljubljana, informator.
- - - -, Večerna meditacija, za glas s spremljavo; Slutnja, Pismo iz internata, Jesenska pesem, Divje kakor lačni psi, Zakaj, tovariš, Ti in jaz, Ne klonimo, tovariši in Mostovi, songi. V: <https://matejkrajnc.bandcamp.com/album/kajuh-ni-notnih-zapisov>).
- Krivokapić, Igor (2006): Medenina in patina ali potovanje skozi čas slovenskega godbeništva. Strokovni pretres. V: CD ZKP RTV SLO, Ljubljana.
- Križnar, Franc (2021): Kajuh v glasbi. Maribor: Litera.
- - - -, (1992): Slovenska glasba v narodnoosvobodilnem boju, Razprave Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- - - -, (2020): Spoj literature z glasbo: poezija Karla Destovnika Kajuha (1922–1944). V: Svobodna beseda: revija ZZB za vrednote NOB Slovenije, 1. junij 2020, št. 56, str. 12.
- Mikuž, Stane (1949): Nekaj misli k razstavi jugoslovanskih upodabljalajočih umetnikov. V: Ljudska pravica, št. 67.

- Pečovnik, Milan, Pidži (1991, 2019): Bosa pojdiva dek-le obsorej, country glasba (+ CD, Maribor: Helidon, 1991 in 2019.
- - - -, (2020): Maribor, informator.
- Pesmi partizanov, izbrano delo (1971; ur. Franček Bohanec): Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Pirc, Dušan Milan (2020): Velenje, informator.
- Poljske sodobne violinske miniature, 1939–1964 (zbornik).
- Predin, Zoran (2020): Ljubljana, informator.
- Saksida, Aljoša (2020): Trst, informator.
- Sivec, Ivan (2008): Moji edini, ki jo ljubim. Kajuhova prva ljubezen. Ljubljana: Založba Karantanija.
- Socialna lirika, izbrano delo (1972; ur. Franc Zadravec): Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Šijanec, Franjo (1961): Sodobna slovenska likovna umetnost. Maribor.
- Uršič, Franc (1947): K razstavi sovjetskih umetnikov. V: Ljudska pravica, št. 278.
- Vidmar, Josip (1985): Obrazi, Ljubljana.
- Vrbič, Vlado (2020): Prestreljene sanje. Maribor: Litera.